

Factsheet

Wettelijke kaders toezicht Wmo 2015 en Jeugdwet

Hoe zit het nu precies met de wettelijke grondslag voor het inrichten van toezichtstaken binnen de Wmo 2015 en de Jeugdwet? In deze factsheet vindt u alle wettelijke kaders op een rij.

Wmo 2015: toezicht op rechtmatigheid en kwaliteit

Het toezicht in de Wmo 2015 is gericht op de naleving van het bij of krachtens de Wmo 2015 bepaalde. Dit betekent dat u als gemeente toezicht moet houden op de rechtmatigheid en op de kwaliteit van de ondersteuning. De algemene omschrijving van de toezichtstaak staat omschreven in [artikel 6.1 Wmo 2015](#).

De Wmo 2015 geeft uw gemeente vrijheid in de inrichting van het toezicht en de plaats daarvan in de gemeentelijke organisatie. U kunt het toezicht dus afstemmen op uw lokale situatie. In [artikel 6.1 lid 1 Wmo 2015](#) is een wettelijke verplichting opgenomen om een toezichthouder aan te stellen. Die is in ieder geval verantwoordelijk voor calamiteitentoezicht, omdat aanbieders verplicht zijn om calamiteiten te melden ([art. 3.4 lid 1 Wmo 2015](#)). Daarnaast kunt u zelf aangeven welke verantwoordelijkheden de toezichthouder nog meer heeft, zoals het rechtmatigheids- en kwaliteitstoezicht.

In de Wmo 2015 is vastgelegd dat de gemeente in de verordening regels moet maken voor het bestrijden van het onterecht ontvangen van een maatwerkvoorziening of een persoonsgebonden budget (pgb) en

van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet ([art. 2.1.3. lid 4 Wmo 2015](#)). Hierbij kan een toezichthouder via zijn bevoegdheden uit de [Algemene wet bestuursrecht](#) (Awb) een belangrijke rol spelen.

Naast het calamiteitentoezicht stelt de Wmo 2015 voor kwaliteitstoezicht specifieke eisen, zoals vastgelegd in [hoofdstuk 3](#). Uw gemeente is op basis van de Wmo 2015 verantwoordelijk voor het stellen van regels voor en het handhaven van de kwaliteit van de ondersteuning en moet daarbij zorgdragen voor de continuïteit van de voorzieningen ([art. 2.1.1 lid 2 Wmo 2015](#)). Door middel van de bevoegdheden van de toezichthouder kan uw gemeente dus ook effectief toezien op de kwaliteit. U kunt ervoor kiezen om toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid te scheiden. Voor kwaliteitstoezicht schakelen veel gemeenten de GGD in. Dat heeft te maken met de zorginhoudelijke kennis die dit toezicht vereist. Rechtmatigheidstoezicht beleggen gemeenten vaak bij sociaal rechercheurs, die ook zijn aangewezen als toezichthouder.

Uit de algemene omschrijving van de toezichtstaak in [artikel 6.1 lid 1 Wmo 2015](#) blijkt dat de wetgever de verantwoordelijkheid voor het houden van toezicht op de naleving van de wet concreet bij de gemeente heeft neergelegd.

Jeugdwet: toezicht op rechtmatigheid en kwaliteit

Net als in de Wmo 2015 is in de Jeugdwet geregeld dat gemeenten in de verordening regels moeten stellen om misbruik en oneigenlijk gebruik te bestrijden ([art. 2.9 sub d Jeugdwet](#)). De verantwoordelijkheid voor het toezien op rechtmatigheid ligt dus bij uw gemeente. In [de Regeling Jeugdwet](#) vindt u wettelijke kaders voor onder meer materiële controle en fraudebestrijding binnen de Jeugdwet. [Artikel 7.4.0 van de Jeugdwet](#) maakt het mogelijk dat jeugdhulp-aanbieders gegevens verstrekken aan de gemeente over controle en fraudeonderzoek. Zie voor meer informatie de [Handreiking Materiële controle Jeugdwet](#).

[Hoofdstuk 9 van de Jeugdwet – Toezicht en handhaving](#) – gaat vooral over het toezicht op de kwaliteit van de door aanbieders geleverde jeugdhulp. Het kwaliteitstoezicht is in de Jeugdwet belegd bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ). Deze twee inspecties voeren het toezicht in het kader van de Jeugdwet gezamenlijk uit en maken daarnaast deel uit van het samenwerkingsverband Toezicht Sociaal Domein/ Samenwerkend Toezicht Jeugd (TSD/STJ). Daaraan nemen ook de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid deel. Toch heeft u als gemeente wel degelijk een rol bij het toezien op en het controleren van de kwaliteit. In de processen van contractering, samenwerking, afstemming en monitoring komen signalen naar voren over de kwaliteit van de te leveren/geleverde zorg. Deze signalen kunt u doorgeven aan de TSD/STJ of aan het ketenbreed functionerende Informatieknooppunt Zorgfraude (IKZ).

In de [Jeugdwet](#) is dus geregeld dat de IGJ toezicht houdt op naleving van de kwaliteit. In de Jeugdwet is niet vastgelegd dat de gemeente zelf een toezichthouder moet aanwijzen. Wel moet u als gemeente zelf de door aanbieders ingediende declaraties formeel (laten) controleren alvorens ze te betalen. De [Regeling Jeugdwet](#) geeft u de nodige armslag voor onder meer materiële controle en fraudebestrijding binnen de Jeugdwet. Voor het toezicht op de rechtmatigheid is het daarom noodzakelijk dat u zelf een toezichthouder aanstelt. Een toezichthouder heeft extra bevoegdheden die cruciaal zijn om een gedegen onderzoek te kunnen doen. Zo heeft een toezichthouder meer bevoegdheden om plaatsen te betreden en is hij of zij bevoegd inlichtingen te vorderen en inzage te vorderen van een identiteitsbewijs en van zakelijke gegevens en bescheiden.

Met name voor rechtmatigheidstoezicht op de met pgb ingekochte jeugdhulp is het van groot belang een toezichthouder aan te stellen. Hiervoor dient u wel een grondslag op te nemen in de verordening.

Bestuursrechtelijke bevoegdheden van de toezichthouder

Een toezichthouder handelt op basis van bestuursrechtelijke bevoegdheden. Deze bevoegdheden liggen vast in de [artikelen 5:11 tot en met 5:20 van de Awb](#) en kunnen zowel bij de uitvoering van de Wmo 2015 als de Jeugdwet worden ingezet. Bij toezicht op de Wmo 2015 en de Jeugdwet gaat het dus om bestuursrechtelijk handelen, niet om opsporing. Voor de opsporing van strafrechtelijke delicten is (bijzondere) opsporingsbevoegdheid nodig. Die heeft een toezichthouder niet, maar een sociaal rechercheur (buitengewoon opsporingsambtenaar) bijvoorbeeld wel.

Natuurlijk kunnen beide bevoegdheden – met inachtneming van de verschillende regimes – wel parallel aan of in het verlengde van elkaar worden toegepast.

Heeft uw gemeente sociaal rechercheurs aangewezen als toezichthouder, dan wordt hun werk als toezichthouder beheerst door het bestuursrecht. Daarnaast kunnen ze – vanuit hun bevoegdheden als buitengewoon opsporingsambtenaar – in principe strafvorderlijk onderzoek doen naar delicten zoals valsheid in geschrift, oplichting, etc. Deze bevoegdheden vallen onder het [Wetboek van Strafvordering](#). Juridisch vallen toezicht en opsporing dus onder twee verschillende regimes.

Binnen het bestuursrechtelijke toezicht kan uw gemeente een aantal maatregelen nemen bij constatering van kwaliteitsgebreken (Wmo 2015) en bij oneigenlijk gebruik of misbruik onder de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Denk aan het herzien van een recht en zo nodig het terugvorderen van ten onrechte ontvangen voorzieningen en pgb's. Ook is het uitvoeren van bestuursdwang in de Wmo 2015 mogelijk. De wetten bieden geen formeel wettelijke basis voor het opleggen van bestuursrechtelijke boetes.

Heeft u nog vragen?

Neem dan contact op met Team Zorg van VNG KCHN via naleving@vng.nl of via tel.: 070 373 83 93. Kijk voor meer informatie, factsheets en handreikingen op www.naleving.net of www.vng.nl/fraudepreventie.

Juli 2022